MÉRHETŐ VÁLTOZÁSOK A 3. OSZTÁLYOSOK KÖRNYEZETISMERET TUDÁSÁBAN

Homoki Erika, Mata Emese

Eszterházy Károly Katolikus Egyetem
Eszterházy Károly Katolikus Egyetem Tanító- és Óvóképző Intézet

Kulcsszavak: környezetismeret; tudás

Sok helyről lehet hallani, hogy csökkent a környezetismeret tárgy óraszáma, mi lesz ennek a következménye? Ezt az újabb csökkenést a NAT 2020-as változatának bevezetése okozta, így minden idők minimumára csökkent az időkeret, már csak a 3-4. osztályban jelenik meg a tantárgy. Az általa közvetített szemléletformálás és látásmód kialakulására később kerülhet csak sor. Ez az irány nem felel meg a nemzetközi trendnek, ahol az óvodától a folytonos 12 évfolyam végéig terjedő Science oktatásra törekednek. A tananyag tartalom reformja időszerű volt, de az eltörlés nem egyenlő ezzel. A tantárgy több interjú alany véleménye alapján is a tanulni tanulás lehetőségét hordozza magában, közel áll a 6-10 éves korosztályhoz, erősen érdekli őket, hiszen ismerni szeretnék az őket körülvevő világot. A vizsgálataink ezért is fókuszálunk a tárgy változásaira, a változások tudásra gyakorolt hatására.

A mérésünk 3. osztályos mintán valósult meg országos lefedettségben 2022. tavaszán. Azért volt érdekes ez az évfolyam, mert ők még a 2012-es NAT szerint 1-4. évfolyam mindegyikén tanultak környezetismeretet. A mérőeszköz egy 2009-es méréskor került kialakításra (Hivatkozás, 2011), de jelenleg csak a környezetismeret tárgy tudáselemeit vizsgáltuk. A mérőeszköz kérdései a korábbi NAT 2007-nek feleltek meg, de a 2012-es NAT-ban is megtalálhatók voltak, sőt a 2020-ban is, csak más mélységben és részletességgel. A mérőeszközön azért nem változtattunk, hogy az eredmények összehasonlíthatók legyenek.

A 2022-es minta 2288 főt ért el. A mérést most 2023. tavaszán is elvégeztük, jelenleg a mérőlapok visszaérkezése zajlik, a kiküldött mintaszám meghaladja a 2600 darabot. Most azokat a 3. évfolyamos gyerekeket szólítottuk meg pedagógusaik által, akik már a 2020-as NAT alapján csak 3. osztályban kezdték el a környezetismeret tárgy tanulását. Az alap felvetésünk az, hogy a jelenlegi mérés majd még rosszabb eredményeket hoz, mint a 2022-es. A területi lefedettségben kritérium volt, hogy megyénként minimum két iskola és ötven fős mintaszámot érjünk el.

Felvethető, hogy az átlag csökkenése amiatt is lehetséges, mert sok minden már nem tananyag. A tanterv készítői szerint a más tárgyba való integrálással nem sérülnek a tudáselemek, nem vesznek el részletek. Feltételezzük, hogy ez nem így van, de mérésünkkel szeretnénk ezt igazolni is. A mérést végző pedagógusokkal interjút készítve (80 fő) kiderült, hogy a legtöbben nem csak heti egy órát tartottak környezetből, ami pozitív irányba torzíthatja a kapott eredményeket.

A rendelkezésre álló eredmények alapján elmondhatjuk, hogy 2009-hez képest a teljes mintán 7%-os csökkenés figyelhető meg 2022-ben, a két megyére nézve (BAZ, SZSZB), amelyet 2009-ben is vizsgáltak 10%-t meghaladó átlagromlás volt. A legrosszabb eredmények a gyakorlatorientáltabb témakörök esetében figyeltük meg, mint a lakóhelyismeret, ahol a negatív irányú változás értéke eléri a 30%-t. Területi lefedettség esetében pedig Veszprém és Békés teljesített a legrosszabbul.